

Vergaderjaar 2003–2004

28 862

Premievrijstelling bij in dienst nemen en in dienst houden van oudere werknemers

Nr. 37

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 22 juni 2004

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid¹ heeft over de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 7 april 2004 betreffende twee aangenomen moties met betrekking tot de herinvoering van de sollicitatieplicht voor ouderen (28 862, nr. 36) de navolgende vragen ter beantwoording aan de regering voorgelegd. Deze vragen, alsmede de daarop op 22 juni 2004 gegeven antwoorden, zijn hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Hamer

De griffier van de commissie,
Nava

¹ Samenstelling:

Leden: Noorman-den Uyl (PvdA), Bakker (D66), de Vries (VVD), de Wit (SP), van Gent (GL), Verburg (CDA), Hamer (PvdA), Voorzitter, Bussemaker (PvdA), Vendrik (GL), Mosterd (CDA), Smits (PvdA), Örgü (VVD), Weekers (VVD), Rambocus (CDA), de Ruiter (SP), Ferrier (CDA), Ondervoorzitter, Huizinga-Heringa (CU), Bruls (CDA), Varela (LPF), Eski (CDA), Koomen (CDA), Aptroot (VVD), Smeets (PvdA), Douma (PvdA), Stuurman (PvdA), Kraneveldt (LPF) en Hirsi Ali (VVD).

Plv. leden: Depla (PvdA), Dittrich (D66), Blok (VVD), Kant (SP), Halsema (GL), Smilde (CDA), Verbeet (PvdA), Timmer (PvdA), Tonkens (GL), Omtzigt (CDA), Adelmund (PvdA), Van Miltenburg (VVD), Visser (VVD), Algra (CDA), Vacature (algemeen), Vietsch (CDA), van der Vlies (SGP), Hessels (CDA), Hermans (LPF), van Oerle-van der Horst (CDA), Van Dijk (CDA), Van Egerschot (VVD), Van Dijken (PvdA), Blom (PvdA), Kalsbeek (PvdA), van As (LPF) en Schippers (VVD).

Vragen van de leden van de CDA-fractie

1

Zijn er geen mensen die om een individuele reden ontheffing hebben van de sollicitatieplicht? Zo ja, waarom komen zij dan niet in aanmerking voor de 65 vakantiedagen?

De Werkloosheidswet (WW) kent slechts categorale vrijstellingen van de sollicitatieplicht. Derhalve zijn er geen mensen die op basis van een individuele ontheffing in aanmerking komen voor 65 vakantiedagen.

2

Hebben werknemers van 57,5 en ouder, die in aanmerking komen voor een WW uitkering, maar vrijstelling kunnen krijgen van de sollicitatieplicht in verband met vrijwilligerswerk en mantelzorg ook recht op 65 vakantiedagen?

De werknemers van 57,5 jaar en ouder die op basis van de pilot voor vrijwilligerswerk en mantelzorg categoriaal worden vrijgesteld van de sollicitatieplicht, hebben recht op 65 vakantiedagen. De pilot is in de Regeling vrijstelling verplichtingen WW onder het overgangsrecht geplaatst (artikel 3, eerste lid, onderdeel d). In de Vakantieregeling WW is geregeld dat werklozen die onder het overgangsrecht van de Regeling vrijstelling verplichtingen WW vallen, recht hebben op 65 vakantiedagen.

Vragen van de leden van de PvdA-fractie

3

Zal de motie-Noorman-den Uyl/Smilde (28 862, nr. 31) onmiddellijk worden uitgevoerd?

De motie Noorman-den Uyl vraagt om een zodanige aanpassing van de Vakantieregeling WW dat het werklozen die ouder zijn dan 57,5 jaar en om individuele redenen een ontheffing van de sollicitatieplicht hebben, is toegestaan maximaal 65 dagen per jaar vakantie te hebben. Zoals ik in mijn brief aan de Tweede Kamer van 7 april 2004 heb aangegeven (Kamerstukken II, 2003/04, 28 862, nr. 36) kent de WW slechts categorale vrijstellingen van de verplichtingen gericht op arbeidsinpassing en geen individuele ontheffingen van de sollicitatieplicht. Derhalve kan de motie Noorman-den Uyl niet uitgevoerd worden. Oudere werklozen die categoriaal zijn vrijgesteld van de sollicitatieplicht, hebben recht op 65 vakantiedagen.

4

Zal de regeling van toepassing worden verklaard voor alle werkloze ouderen die een individuele ontheffing van de sollicitatieplicht gekregen hebben van het UWV om reden van ziekte, arbeidsongeschiktheid of sociale of maatschappelijke omstandigheden zoals het niet meer inpasbaar zijn voor de arbeidsmarkt?

Een belangrijke voorwaarde om recht te hebben op een WW-uitkering is dat de werkloze beschikbaar is voor de arbeidsmarkt. Werknemers die vanwege ziekte of arbeidsongeschiktheid niet (meer) in staat zijn om aan hun sollicitatieverplichtingen te voldoen, ontvangen een uitkering op basis van de Ziektewet¹ en geen WW-uitkering. Het UWV heeft niet de bevoegdheid om werknemers om individuele redenen te ontheffen van de sollicitatieplicht. Een situatie als in de onderhavige vraag bedoeld, kan zich dus ook niet voordoen. Wel wordt door het UWV op basis van individuele omstandigheden, zoals medische beperkingen of sociale of maatschappelijke omstandigheden, beoordeeld of de WW-uitkerings-

¹ Ook de Ziektewet kent verplichtingen gericht op arbeidsinpassing. Zo is in artikel 30 Ziektewet opgenomen dat de zieke werknemer die in staat is hem passende arbeid te verrichten, verplicht is te trachten deze arbeid te verkrijgen en, indien hij daartoe in de gelegenheid wordt gesteld, deze arbeid te verrichten.

gerechtigde in voldoende mate sollicitatieactiviteiten heeft verricht. Dit kan betekenen dat in bepaalde individuele omstandigheden tijdelijk een verminderde sollicitatieplicht aan de orde kan zijn.

5

Zal tijdens de pilot voor de groep oudere werklozen die onder de pilot vallen ook de 65 dagen regeling van toepassing zijn?

Zie antwoord op vraag 2.

6

Hoe groot is de groep van oudere werklozen die op dit moment nog onder de 65 dagen regeling vallen? Hoe snel en in welke aantallen zal die volgens de oorspronkelijke regeling worden afgebouwd?

Er zijn twee categorieën oudere werklozen die recht hebben op 65 vakantiedagen:

- werknemers die 64 jaar of ouder zijn op de eerste dag van werkloosheid; en
- werknemers van 57,5 jaar of ouder die onder het Besluit vrijstelling verplichtingen WW vrijgesteld waren van de sollicitatieplicht en door de overgangsregeling in de Regeling vrijstelling verplichtingen WW deze vrijstelling behouden.

De regeling wordt niet afgebouwd, maar wat betreft de tweede groep, loopt de regeling wel langzaam leeg. De eerste groep heeft slechts een zeer klein aandeel in de totale instroom in de WW op jaarbasis. In de jaren 2001 en 2002 betrof het slechts 600 personen. Er zijn op dit moment geen redenen om aan te nemen dat de omvang van deze groep aan fluctuaties onderhevig is. De tweede groep betreft circa 42 000 personen. Aangezien dit een eenmalige groep betreft wordt de omvang hiervan ieder jaar minder. Dit proces verloopt geleidelijk. Eind 2011 zit niemand van deze groep meer in de WW, aangezien zij dan minimaal 65 jaar zijn.

7

Wat zijn de evaluatiecriteria en welke wegingsfactoren zullen worden gehanteerd door de minister om te beoordelen of de pilot naar behoren werkt?

De pilot is bedoeld om ervaring in de praktijk op te doen met een vrijstellingsregeling voor oudere werklozen die vrijwilligerswerk of mantelzorgtaken verrichten. De pilot moet met name inzicht bieden in de randvoorwaarden waaraan een goed uitvoerbare en handhaafbare vrijstellingsregeling moet voldoen. Er is voor de pilot uitgegaan van een ruime definitie van de begrippen vrijwilligerswerk en mantelzorg. Tijdens de pilot moet duidelijk worden of hieraan in de praktijk invulling gegeven kan worden. De pilot moet daartoe antwoord geven op de volgende vragen:

- hoe kan het begrip vrijwilligerswerk worden afgebakend?
 - hoe kan het begrip mantelzorg worden afgebakend?
 - welke vormgeving leidt tot een uitvoerbare en handhaafbare regeling?
- Voorts moet inzicht ontstaan in de doelmatigheid en budgettaire gevolgen van een dergelijke regeling. Daarom is het van belang te weten hoeveel aanvragen voor een vrijstelling er in de periode van de pilot zijn gedaan, hoeveel daarvan zijn toegewezen, respectievelijk afgewezen, en wat de redenen waren voor afwijzing. Het UWV zal in zijn evaluatierapport aan deze aspecten aandacht besteden.

8

Wanneer wordt de landelijke invoering van de regeling verwacht?

De pilotperiode loopt tot 1 oktober 2004. Het UWV is gevraagd om uiterlijk op 1 november 2004 een evaluatierapport te hebben opgesteld. Afhankelijk van de evaluatie kan landelijke invoering naar verwachting plaatsvinden per 1 januari 2005. Ik zal u over de uitkomsten van de evaluatie, mijn conclusie en verdere stappen met betrekking tot een eventuele structurele regeling voor vrijwilligers en mantelzorgers voor 1 januari 2005 nader informeren.

Vragen van de leden van de VVD-fractie

9

Hoe wordt «langdurig hebben gesolliciteerd» gedefinieerd binnen de pilot die zal worden uitgevoerd in het kader van de uitvoering van de aangenomen motie? Welke criteria worden hierbij gehanteerd?

Binnen de pilot is het begrip «langdurig hebben gesolliciteerd» niet aan de orde. In 2004 zijn er immers geen oudere werklozen die langdurig gesolliciteerd hebben en nog niet vrijgesteld zijn van de sollicitatieplicht. Bij de herinvoering van de sollicitatieplicht voor oudere werknemers per 1 januari 2004 zijn immers alle oudere werklozen die reeds langer dan één jaar een WW-uitkering hebben ontvangen, blijvend vrijgesteld van de sollicitatieplicht.

10

Waarom is er gekozen voor ontheffing bij 20 uur vrijwilligerswerk per week? Waarom is er geen aansluiting gezocht bij de duur van een normale werkweek (36 uur)? Kan hieruit worden opgemaakt dat WW-ers met een ontheffing gedurende 16 uur per week inactief kunnen blijven?

De motie Smilde/Noorman-den Uyl vraagt om een vrijstelling van de sollicitatieplicht gedurende de periode dat oudere werklozen substantiële vrijwilligers- of mantelzorgtaken verrichten. Tijdens het debat op 11 maart 2004 heeft mevrouw Smilde reeds een aantal aanknopingspunten voor de invulling van de motie gegeven. Zij gaf tijdens dit debat aan dat het aantal uren niet één op één op betaalde arbeid hoeft te passen en gaf zelf een omvang van 15 tot 20 uur per week aan. Voor de pilot moest invulling gegeven worden aan het begrip «substantiële omvang» en hierbij is, voor een duidelijke uitvoering, gekozen voor een vast aantal uur per week, waarop ten minste vrijwilligerswerk moet worden besteed om in aanmerking te komen voor een vrijstelling van de verplichtingen gericht op arbeidsinpassing. Oudere werklozen, die categoriaal in aanmerking komen voor een vrijstelling van de sollicitatieplicht, worden geheel vrijgesteld van deze verplichtingen en niet slechts voor de uren dat vrijwilligerswerk wordt verricht. Dit heeft te maken met de systematiek die gevolgd wordt in de Regeling vrijstelling verplichtingen WW: een werkloze is geheel of geheel niet vrijgesteld van de sollicitatieplicht. Uiteraard moet er daarom sprake zijn van een substantieel aantal uren vrijwilligerswerk om een vrijstelling te krijgen.

11

Kan worden aangegeven wat in het kader van de pilot onder vrijwilligerswerk en mantelzorgtaken wordt verstaan? Welke activiteiten vallen hier wel of niet onder?

In de Regeling vrijstelling verplichtingen WW is een definitie opgenomen voor vrijwilligerswerk en mantelzorgtaken. Onder vrijwilligerswerk wordt verstaan: onbetaalde en onverplichte activiteiten binnen een organisatie die een ideële doelstelling heeft of een maatschappelijk nut nastreeft, welke activiteiten doorgaans een aanvullend karakter hebben op

bestaande maatschappelijke voorzieningen. Onder mantelzorg wordt verstaan: de noodzakelijke zorg voor een zieke of gehandicapte.

12

Brengt de pilot geen rechtsongelijkheid met zich mee vanwege het feit dat die zal plaatsvinden in de Regio Noord en de Regio Zuid-West, omdat mensen die in deze regio's ontheffing krijgen van hun sollicitatieplicht worden bevooroordeeld ten opzichte van mensen in andere regio's die geen ontheffing krijgen?

De regeling heeft tot gevolg dat personen uit de genoemde regio's aanspraak kunnen maken op de vrijstelling en personen uit andere regio's niet. Dit onderscheid wordt gerechtvaardigd door het feit dat de proef inzicht moet bieden in de randvoorwaarden waaraan een goed uitvoerbare en handhaafbare vrijstellingsregeling voor vrijwilligerswerk en mantelzorg moet voldoen. De pilot moet duidelijk maken of in de praktijk invulling gegeven kan worden aan de termen noodzakelijk, onverplicht, onbetaald, aantoonbaar etc. Een landelijke aanpak leent zich hier niet voor. Daarom is in het belang van een goede structurele regeling besloten om bij de zoektocht naar mogelijkheden tot een goede en handhaafbare uitvoeringspraktijk niet het gehele land te betrekken, maar de proef te beperken tot twee regio's om in de praktijk ervaring op te doen. Dat betekent dat oudere werklozen in andere regio's op dit moment geen aanvraag kunnen indienen voor een vrijstelling. In aansluiting op deze proef zal een beslissing genomen worden over een definitieve invulling van een structurele, landelijke regeling voor vrijwilligers en mantelzorgers.

13

In hoeverre kunnen mensen die nu via de pilot een ontheffing krijgen van de sollicitatieplicht vanuit rechtswege hier aanspraak op maken wanneer de pilot zou mislukken en de ontheffingen niet meer verleend worden?

De regeling biedt een vrijstelling van de sollicitatieplicht voor de personen die voldoen aan de voorwaarden van artikel 3, eerste lid, onderdeel d, ten derde, en het tweede en derde lid van dat artikel. In de pilotperiode, die loopt tot 1 oktober 2004, kunnen oudere werklozen in de betreffende regio's een aanvraag indienen voor vrijstelling. Na beoordeling van deze aanvraag, wordt de vrijstelling van de sollicitatieplicht verleend. Deze vrijstelling kan dus al worden verleend in de pilotperiode en loopt daarna door, in principe gedurende de periode waarin de oudere werkloze het vrijwilligerswerk of de mantelzorgtaken, waarvoor de vrijstelling is verleend, blijft verrichten. Deze vrijstelling geldt totdat de pilotregeling wordt aangepast of ingetrokken. Het is de bedoeling dat de regeling opgaat in de structurele regeling, waarbij zo nodig overgangsrecht aan de orde kan zijn. Zowel in de situatie dat wordt besloten geen structurele regeling tot stand te brengen als bij het omzetten van de pilot in een structurele regeling, zal worden gezocht naar een goede overgangsregeling. Deze zal in ieder geval inhouden dat oudere werklozen die op basis van de pilot zijn vrijgesteld van de sollicitatieplicht, niet van de ene op de andere dag niet meer zullen zijn vrijgesteld.

14

Wanneer zullen de uitkomsten van de pilot bekend zijn?

Zie antwoord op vraag 8.

Vragen van de leden van de SP-fractie

15

Gaat de feitelijke verandering van de vrijstellingsregeling direct en met terugwerkende kracht in of gaat die in nadat de praktijkproef in oktober 2004 is afgerond?

Zie antwoord op vraag 13.

16

Wat betekent het laten uitvoeren van de praktijkproef in twee regio's voor de doelgroep in de andere regio's? Kunnen zij zich in voorkomende gevallen beroepen op een vrijstelling?

Zie antwoord op vraag 12.

17

Op welke criteria wordt gedoeld als wordt gezegd dat de beoordeling van de aanvraag leidt, indien aan de criteria wordt voldaan, tot vrijstelling van de sollicitatieplicht, vooralsnog voor de periode van de proef?

De Regeling vrijstelling verplichtingen WW bevat de volgende criteria om voor een vrijstelling van de sollicitatieplicht in aanmerking te komen binnen de kaders van de pilot:

- een leeftijdscriterium van 57,5 jaar of ouder op 31 december 2003,*
- een eerste werkloosheidsdag vóór 1 januari 2004,*
- woonachtig in district Noord of Zuid-West als bedoeld in bijlage 2 van het Besluit werkgebieden CWI,*
- gedurende een langere periode ten minste 20 uur per week aan vrijwilligerswerk of mantelzorg besteden,*
- de werkloze kan aantonen dat hij het vrijwilligerswerk doet of de zorg nodig is voor een langere periode en voor ten minste 20 uur,*
- de werkloze ontvangt geen salaris (en zou dat ook niet moeten ontvangen) voor dit vrijwilligerswerk of de mantelzorg. Inmiddels heeft het UWV de «langere periode» dat het vrijwilligerswerk of de mantelzorg moet duren, ingevuld met een periode van 3 maanden en geeft het UWV met betrekking tot het aantonen van het vrijwilligerswerk of de mantelzorg de suggestie om een vrijwilligerscontract, verklaring van de vrijwilligersorganisatie of een verklaring van de huisarts mee te sturen.*

18

Wordt de mening gedeeld dat de wijze van uitvoeren van de motie tot grote onduidelijkheid leidt en daardoor tot onzekerheid bij de betrokkenen?

De regering is het niet eens met de stelling van de leden van de SP-fractie dat de wijze van uitvoeren van de motie tot onduidelijkheid leidt. De regering vindt juist dat met grote zorgvuldigheid te werk is gegaan en dat de inrichting van de pilot duidelijke randvoorwaarden aangeeft om te bepalen wie in aanmerking kan komen voor een vrijstelling van de sollicitatieplicht. Het is waar dat de criteria voor het voldoen aan het vereiste van het verrichten van vrijwilligerswerk of mantelzorg op dit moment nog ruim zijn omschreven. Het doel van de pilot is echter ook om in de praktijk te onderzoeken hoe de precieze criteria in de definitieve regeling zouden moeten komen te luiden. Wel duidelijk zijn de criteria, die in het antwoord op vraag 21 reeds zijn aangegeven. Bovendien ontvangen belanghebbenden een beslissing van het UWV over de toekenning of afwijzing van de vrijstelling, waartegen bezwaar openstaat. De regering vindt het geen

goed idee om bijvoorbeeld personen die slechts 10 uur vrijwilligerswerk of mantelzorgtaken verrichten geheel vrij te stellen van de sollicitatieplicht.

19

Is de regering bereid om de sollicitatieplicht op te schorten voor allen die bij een oproep door CWI of UWV een beroep doen op vrijstelling voor vrijwilligerswerk en/of mantelzorg? Is zij bereid ruimhartig, in ieder geval voorlopig, vrijstelling te verlenen tot dat de criteria voor vrijstelling helder en duidelijk zijn?

Zie antwoord op vraag 18.